

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on muuttaa Sitran hallintorakennetta koskevaa sääntelyä siten, että se vahvistaa rahaston parlamentaarista ja laaja-alaista ohjausta. Esityksen mukaan Sitralla olisi oma, Suomen Pankin pankkivaltuutetuista erillinen hallintoneuvosto, jonka jäsenmäärää lisätäisiin. Hallintoneuvoston tehtävät säilyisivät keskeisiltä osin ennallaan, jotta Sitran nykyinen asema riippumattomana toimijana turvataan. Eräitä hallintoneuvoston tehtäviä kuitenkin tarkennettaisiin suhteessa Sitran hallituksen tehtäviin. Myös hallituksen jäsenten valintamenettelyä ja kokoonpanoa ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan paremmin Sitran toiminnallisia tarpeita. Yliasiainmies ei ehdotuksen mukaan enää olisi hallituksen jäsen. Myös hallituksen asemaa yliasiainmieheen nähden ehdotetaan vahvistettavaksi ja hallituksen tehtäviä tarkennettavaksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA JA SEN ARVIOINTI.....	3
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	4
2.1 Tavoitteet.....	4
2.2 Keskeiset ehdotukset.....	4
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	4
3.1 Taloudelliset vaikutukset.....	4
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	5
3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	5
3.4 Vaikutukset henkilöstön asemaan.....	5
3.5 Muut vaikutukset.....	5
4 ASIAN VALMISTELU.....	5
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	9
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	9
2 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	11
3 VOIMAANTULO.....	11
LAKIEHDOTUS.....	12
Laki Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun lain muuttamisesta.....	12
LIITE.....	14
RINNAKKAISTEKSTI.....	14
Laki Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun lain muuttamisesta.....	14

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila ja sen arviointi

Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta Sitrasta, jäljempänä *Sitra*, säädetään Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetussa laissa (717/1990), jäljempänä *Sitra-laki*. Sitra-lailla on Suomen Pankin omistuksessa ja hallinnassa ollut Suomen itsenäisyyden juhlavuoden 1967 rahasto muutettu Suomen itsenäisyyden juhlarahasto -nimiseksi rahastoksi. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan se saa käyttää toiminnassaan nimitystä Sitra.

Sitra on eduskunnan vastattavana oleva rahasto. Sitran toiminnan tavoitteet on määritelty yleisluonteisesti Sitra-lain 2 §:ssä. Sitra edistää Suomen vakaata ja tasapainoista kehitystä, talouden määrällistä ja laadullista kasvua sekä kansainvälistä kilpailukykyä ja yhteistyötä toimimalla erityisesti sellaisten hankkeiden toteuttamiseksi, jotka vaikuttavat kansantalouden voimavarojen käyttöä tehostavasti tai tutkimuksen ja koulutuksen tasoa kohottavasti taikka jotka selvittävät tulevaisuuden kehitysvaihtoehtoja.

Sitra-lain 9 §:n mukaan rahaston hallintoneuvostona toimivat eduskunnan pankkivaltuutetut päättävät rahaston täsmällisemmistä toiminnanperiaatteista ja vuosittain painopisteistä vahvistaessaan rahaston lyhyen ja pitkän ajan talous- ja toimintasuunnitelman. Valtiovarainministeriö määrää hallintoneuvoston jäsenten palkkiot. Hallintoneuvoston kokoonpanosta säädetään myös eduskunnan työjärjestyksen (40/2000) 13 §:ssä ja eduskunnan pankkivaltuutettujen johtosäännön (252/2000) 3 §:n 3 momentissa.

Sitra-lain 10 §:n mukaan hallitukseen kuuluu kuusi jäsentä ja lain 11 §:n 3 momentin mukaan hallituksen toimikausi on kaksi vuotta. Sitran nykyinen hallitus on valittu vuonna 2018. Sen toimikausi päättyisi vuoden 2020 lopussa. Hallituksessa ovat edustettuina valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö. Yliasiainministeriö on hallituksen jäsen. Sitran nykyinen hallintorakenne ei kaikilta osin vastaa Sitran toiminnallisia tarpeita. Sitran tavoitteen ja tehtävien kannalta on keskeistä turvata sen riittävän riippumaton asema kehityksen ja kasvun pitkäjänteisenä ja tulevaisuusorientoituneena edistäjänä ja kiinnittää samalla huomiota toiminnan mahdollisimman suureen vaikuttavuuteen. Tässä suhteessa merkityksellistä on panostaminen Sitran laaja-alaiseen ohjaukseen sekä asiantuntemukseen sen johtamisessa.

Nykyisellään Sitran ohjaus hallintoneuvoston tasolta ei välttämättä toteudu parhaalla mahdollisella tavalla, koska pankkivaltuutettujen pääasialliset tehtävät Suomen pankin osalta eivät mahdollista erikoistunutta syventymistä Sitran toimintaan. Toisaalta Sitran laaja-alainen tehtäväkenttä ja asema puoltavat nykyistä laajempaa parlamentaarista osallistumista ohjaukseen.

Sitran toiminta on tavoitteidensa mukaisesti suuntautunut ajassa eläviin painopistealueisiin, jotka ovat myös enenevässä määrin poikkihallinnollisia toimialarajat ylittäviä, jopa ilmiölähtöisiä kokonaisuuksia. Tätä kehitystä vastaavasti myös Sitran hallitustason johtamiseen olisi tarpeellista saada elementtejä, jotka tukevat paremmin tätä yhteiskunnalliseen muutoksen vastaavaa toimintatapaa. Nykyisellään hallituksen kokoonpanosäätely ei täysin mahdollista esimerkiksi painopisteiden mukaisesti määräytyvän tai ministeriöiden toimialarajat ylittävän asiantuntemuksen painottamista hallitustyöskentelyssä.

Sitran yliasiainmiehen asema hallituksen jäsenenä ei vastaa vallitsevia yhteisöoikeudellisia periaatteita johto- ja vastuusuhteiden selväpiirteisyydestä. Hallituksella tulisi olla selkeä johto- ja valvontavalta suhteessa toimivan johtajan asemassa olevaan yliasiainmieheen.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on vahvistaa Sitran parlamentaarista ja laaja-alaista ohjausta ja johtamista sekä toiminnallisiin tarpeisiin perustuvaa selkeää johtamisjärjestelmää. Tarkoituksena on turvata sen riippumaton asema kehityksen ja kasvun pitkäjänteisenä ja tulevaisuusorientoituneena edistäjänä ja kiinnittää samalla huomiota toiminnan mahdollisimman suureen vaikuttavuuteen. Hallitusta koskevan sääntelyn tarkoituksena on tukea paremmin rahaston tavoitteiden toteuttamista

2.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi Sitralle oma, Suomen pankin pankkivaltuutetuista erillinen hallintoneuvosto. Samalla ehdotetaan hallintoneuvoston kokoonpanon laajentamista siten, että se on riittävän laaja-alaisesti parlamentaarisesti koottu. Tällainen hallintoneuvosto vastaisi myös asiantuntemukseltaan, strategiselta tasoltaan ja tulevaisuuteen suuntautumiskyvyltään paremmin Sitran kaltaisen toimijan päälinjojen ohjaamisen tarvetta.

Sitran hallituksen kokoonpanosääntelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että se mahdollistaa paremmin rahaston toimintaan kiinnitetyn asiantuntemuspohjan osana johtamista. Uusi sääntely velvoittaisi ottamaan hallituksen valinnassa huomioon asiantuntemustarpeet, jotka pohjautuvat Sitran toimintasuunnitteluun ja sen mukaisiin painopisteisiin. Myös valtioneuvostoa edustavat hallituksen jäsenet olisi jatkossa mahdollista valita niistä ministeriöistä, joiden toimialoille Sitran toiminnan painopistealueet kulloinkin kuuluvat.

Samalla ehdotetaan selkeytettäväksi Sitran hallinto- ja johtamisjärjestelmää täsmentämällä hallintoneuvoston, hallituksen ja yliasiamiehen välisiä suhteita. Yliasiamies ei enää jatkossa olisi Sitran hallituksen jäsen, vaan hallituksen johdon ja valvonnan alainen. Hallintoneuvosto valitsisi edelleen yliasiamiehen. Hallintoneuvoston tehtäviä ja hallitusta koskevaa sääntelyä täsmennetään siten, että ne ilmentävät hallituksen asemaa suhteessa yliasiamieheen.

Lain tultua voimaan eduskunta valitsisi hallintoneuvoston vaalikaudeksi. Sitran toiminnan sujuvuuden turvaamiseksi hallintorakenteen muutosvaiheissa vuonna 2018 valittu hallitus jatkaisi enintään toimikautensa loppuun eli sen toimikausi päättyisi viimeistään vuoden 2020 lopussa. Yliasiamies ei enää olisi hallituksen jäsen. Hänellä olisi läsnäolo- ja puheoikeus hallituksen kokouksessa.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Sitran toiminta rahoitetaan rahaston peruspääomasta ja rahoitustoiminnasta saaduilla tuotoilla, joten valtion budjettitalouden menot eivät muutu tämän esityksen vuoksi.

Sitran hallintoneuvoston kokoonpanon laajennus saattaa vaikuttaa hallintoneuvoston jäsenille maksettavien korvausten kokonaiskustannuksiin. Palkkiot ehdotetaan säädettäväksi suoraan lailla murto-osana kansanedustajan palkkion määräytymisestä. Valtiovarainministeriö ei enää määräisi hallintoneuvoston jäsenten palkkioita. Ehdotettu palkkiosääntely korottaisi hieman hallintoneuvoston jäsenten palkkioita. Palkkiot rahoitetaan rahaston varoista.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksellä ei ole vaikutusta valtion, kuntien ja muiden julkisen hallinnon viranomaisten tehtäviin tai niiden jakoon.

Sitran hallitukseen valittavien ministeriöedustajien osalta valtioneuvoston yleisistunto tekisi jatkossa valtiovarainministeriön esittelystä hallintoneuvostolle esityksen valittavista edustajista. Voimassa olevassa 10 §:ssä erikseen säädetty ministeriöt ovat tehneet ehdotuksensa suoraan hallintoneuvostolle.

Sitran johtamisjärjestelmää muutetaan rahaston toiminnan tehostamiseksi ja vastuiden selkeyttämiseksi. Jatkossa Sitran hallitus myös vastaisi nimenomaisesti esityksen tekemisestä hallintoneuvostolle yliasiamiehen valitsemiseksi tai vapauttamiseksi sekä vastuuvapauden myöntämiseksi hänelle.

3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksellä ei ole ympäristövaikutuksia eikä vaikutuksia kansalaisten asemaan, yhdenvertaisuuteen, miesten ja naisten väliseen tasa-arvoon tai kuntien ja muiden julkisyhteisöjen talouteen.

Sitran hallintoneuvostoon ja hallitukseen kohdistuvien muutosten voidaan katsoa parantavan Sitran toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta, avoimuutta sekä turvaavan rahaston pitkäjänteistä ja tulevaisuusorientoitunutta riippumatonta toimintaa. Jatkossa erillinen hallintoneuvosto ja sen laaja-alainen kokoonpano, samoin kuin hallituksen toiminnallisesti joustava kokoonpano parantaisivat edellytyksiä strategiseen ja vaikuttavaan päätöksentekoon.

3.4 Vaikutukset henkilöstön asemaan

Rahaston henkilöstön osalta esityksen vaikutukset rajoittuvat yliasiamieheen. Hän ei enää olisi hallituksen jäsen, vaan toimisi esittelijänä hallituksen kokouksessa. Hänellä olisi kuitenkin läsnäolo- ja puheoikeus hallituksessa. Yliasiamiehen valitsisi ja vapauttaisi edelleen hallintoneuvosto, mutta tämä tapahtuisi hallituksen esityksestä.

3.5 Muut vaikutukset

Voimassa olevan lain mukaisesti eduskunnan pankkivaltuutettuja valittaessa korostuu Suomen Pankin ohjauksessa tarvittava talous- ja rahapoliittinen osaaminen. Nyt ehdotettava pankkivaltuutettujen valinnasta erillinen Sitran hallintoneuvoston jäsenen valinta voisi korostaa esimerkiksi tulevaisuusorientoitunutta, elinkeino- ja talouselämään, yhteiskunnallisiin ilmiöihin, oppimiseen ja rahaston toimintasuunnitteluun liittyvää osaamista. Eduskunta päättäisi kussakin valintatilanteessa, millaisia seikkoja se haluaa painottaa valinnassa.

4 Asian valmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Esitys perustuu valtiovarainministeri Petteri Orpon 21.12.2018 asettaman parlamentaarisen työryhmän loppuraporttiin. Työryhmän puheenjohtajana toimi kansanedustaja Matti Vanhanen. Työryhmän tehtävänä oli arvioida ja laatia tarvittavat uudistusehdotukset lainsäädännön muotoon liittyen Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran rooliin, tehtäviin ja hallintoon. Työryhmän tuli erityisesti selvittää ja tehdä tarvittavat ehdotukset seuraavista asiakokonaisuuksista:

HE 63/2019 vp

- 1) Sitralle lainsäädännössä asetetut tehtävät, niiden ajanmukaisuus ja tehtävät suhteessa käytettävissä oleviin resursseihin,
- 2) Sitran hallinnon osalta vaihtoehdot irrottaa Sitran hallintoneuvoston kytkentä pankki-valtuutettuihin ja määrittää Sitralle oma erillinen hallintoneuvosto ja vaihtoehdot ehdokasasetteluun, jäsenten lukumäärään ja valintatapaan,
- 3) Sitran hallituksen kokoonpanon ajanmukaisuus, jäsenten lukumäärä, ehdokasasettelu ja yliasiamiehen asema suhteessa hallitukseen,
- 4) muut mahdolliset uudistukset liittyen toimeksiannon kokonaisuuteen.

Työryhmän tuli toimia myös vuorovaikutuksessa Sitran toiminnan ulkopuolista kokonaisarviota laativan työn kanssa ja tarvittaessa lausua myös siitä.

Työryhmän raportti on julkaistu valtiovarainministeriön julkaisusarjassa 2019:19.

Valtiovarainministeriö kuullut eduskuntaryhmiä 12.6.2019 parlamentaarisen työryhmän ehdotuksista. Eduskuntaryhmien mukaan valmistelua voidaan jatkaa työryhmän loppuraportin pohjalta. Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot 6.9.2019 mennessä puolueiden eduskuntaryhmiltä, ministeriöiltä, Sitralta, Oikeuskanslerin virastolta, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslialta, tietosuojavaltuutetun toimistolta, Suomen Pankilta ja Valtiontalouden tarkastusvirastolta.

Lausunnoista on laadittu erillinen lausuntotiivistelmä, joka on saatavana valtiovarainministeriössä.

Eduskuntaryhmistä lausunnon antoivat Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä, Keskustan eduskuntaryhmä, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, Ruotsalainen eduskuntaryhmä, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä ja Perussuomalaisen eduskuntaryhmä.

Eduskuntaryhmät pitivät ehdotettuja muutosehdotuksia pääosin kannatettavina. Muutosehdotukset parantavat Sitran ja eduskunnan välistä yhteyttä ja hallintoelimien keskinäiset suhteet selkeytyvät. Suomen Pankista erillistä riittävän monijäsenistä hallintoneuvostoa ja hallituksen ehdotettua kokoonpanoa ja yliasiamiehen aseman muutosta hallitusjäsenyydestä sen esittelijäksi pidettiin oikeansuuntaisina muutosehdotuksina.

Yksittäisissä lausunnoissa ehdotettiin useita muutoksia. Lakiin ehdotettiin nimenomaista säännöstä hallintoneuvoston puheenjohtajan osallistumisoikeudesta hallituksen kokouksiin.

Hallitus katsoo, että Sitran hallintoneuvoston ja hallituksen keskinäinen hierarkia mahdollistaa hallintoneuvoston puheenjohtajan osallistumisoikeuden Sitran hallituksen kokouksiin ilman nimenomaista uutta säännöstä.

Yhdessä lausunnossa kiinnitettiin huomiota laaja-alaiseen osaamiseen hallituksen jäseniä nimittäessä ja myös henkilöstön edustukseen hallituksen kokoonpanossa.

Lisäksi ehdotettiin lisättäväksi lain perusteluihin, että hallintoneuvoston jäseniä valittaessa vähintään kolmen hengen eduskuntaryhmillä olisi vähintään yksi paikka hallintoneuvostossa. Hallitus on päättänyt pitäytyä hallintorakenteen uudistamista valmistelleen parlamentaarisen työryhmän kirjauksessa, jossa hallintoneuvoston jäsenten nimeäminen on jätetty eduskunnan harkintavaltaan kaikilta osin.

Yhdessä lausunnossa ehdotettiin, että hallintoneuvoston jäsenten työmäärää täsmennetään tai vaihtoehtoisesti hallintoneuvoston jäsenen vuosipalkkiota leikataan. Hallitus on päättänyt pitääytyä parlamentaarisen työryhmän mukaisessa palkkiota koskevassa esityksessä.

Lakiehdotuksen 9 §:n 8 kohdassa ehdotetaan, että hallintoneuvosto päättäisi yliasiamiehen vastuuvapaudesta hallituksen esityksestä. Tätä pidettiin eräässä lausunnossa hallintoneuvoston valan vähentämisenä, ja hallintoneuvostolle tulisi pidättää itsenäinen oikeus päättää yliasiamiehen vastuuvapaudesta. Lausunnossa ehdotetaan muutosehdotuksesta luopumista. Hallitus on päättänyt pitääytyä parlamentaarisen työryhmän esityksessä tältä osin.

Lausunnon antoivat myös ulkoministeriö, oikeusministeriö, sisäministeriö, puolustusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, tietosuojavaltuutetun toimisto, Suomen Pankki, Sitra ja Valtiontalouden tarkastusvirasto. Lisäksi Sitran henkilöstöyhdistys Sitranen ja vaaleilla valitut henkilöstön edustajat antoivat yhteisen lausuntonsa.

Sisäministeriö, puolustusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö sekä ympäristöministeriö, ilmoittivat, ettei niillä ole huomautettavaa esitysluonnoksesta. Myös tietosuojavaltuutetun toimisto ja Suomen Pankki ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa esitysluonnoksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö kannattaa esitysluonnoksessa esitettyjen muutosten tekemistä. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia ilmoitti, ettei se anna asiassa lausuntoa.

Ulkoministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö pitävät esitystä perusteltuna.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, ettei lakiin ole ehdotettu otettavaksi säännöksiä hallintoneuvoston jäsenten kelpoisuudesta. Oikeusministeriön mukaan lakiehdotusta saattaisi olla selvyiden vuoksi perusteltua täydentää perussäännöksillä siitä, että hallintoneuvostossa tulee olla edustettuna riittävä rahoituksellinen asiantuntemus ja muu perehtyneisyys Sitran toimintaan.

Sitra pitää muutosesitystä sisällöltään ja tavoitteiltaan hyväksyttävänä. Sitran mukaan parlamentaarisen Sitra-työryhmän loppuraporttiin sisältyvät maininnat turvata Sitran riittävä asiallinen riippumattomuus, objektiivisuus, avoimuus ja pitkäjänteisyys sekä tulevaisuusorientoituneisuus, suhteessa esimerkiksi ns. päivänpoliittisiin kysymyksiin sekä rajattuihin tilannesidonnaisiin teemoihin ovat tärkeitä ja olennaisia taustaseikkoina määritettäessä Sitran oikeudellista asemaa ja uudistettaessa sen pohjalta Sitran hallintorakennetta lakiehdotuksessa mainitulla tavalla.

Mikäli laki tulisi voimaan 1.1.2020 lukien, ei yliasiamies tuon jälkeen enää olisi hallituksen jäsen. Sitran mukaan nykyisen Sitra-lain 11 §:n hallituksen päätösvaltaisuussäännöstä ei tarvitsisi voimaantulosäännöksellä muuttaa väliaikaisesti, vaikka jäsenmäärä vähenisi yhdellä vuoden 2020 ajaksi.

Valtiontalouden tarkastusvirasto, jäljempänä *VTV*, esittää, että lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyistä hallintoneuvoston jäsenten valintakriteereistä keskeisimmät lisättäisiin lain 8 §:ään. *VTV* esittää edelleen, että säädettäessä Suomen pankista erillisen hallintoneuvoston perustamisesta samalla säädettäisiin myös Sitran tilintarkastajista, kuten asiasta on säädetty Suomen Pankista annetussa laissa. *VTV* ehdottaa vielä, että Sitran hallinto- ja johtamisjärjestelmään lisättäisiin ulkoista arviointia ja tuloksellisuustarkastusta koskevat säännökset.

HE 63/2019 vp

Sitran henkilöstöyhdistys Sitranen ja vaaleilla valitut henkilöstön edustajat, jäljempänä *henkilöstö*, ovat yhteisessä lausunnossaan toistaneet parlamentaarisen työryhmän loppuraporttiin kirjatun lausuman Sitran hallituksen velvollisuudesta päättää menettelytavoista henkilöstön riittävän osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien turvaamisesta hallituksen työskentelyssä.

Henkilöstö esittää myös lakiehdotuksen 10 §:ään lisättäväksi uuden momentin: Sitran henkilöstö valitsee vaaleilla keskuudestaan edustajan, jolla on läsnäolo- ja puheoikeus hallituksen kokouksissa lukuun ottamatta nimitysasioita.

Hallituksen esityksessä on päätetty pitäytyä parlamentaarisen työryhmän esityksessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

8 §. Pykälässä säädetään Sitran hallinnosta ja erityisesti hallintoneuvostosta. Säännöksen *1 momentti* säilyisi ennallaan ja vahvistaisi Sitran hallintorakenteen edelleen koostuvan hallintoneuvostosta, hallituksesta sekä yliasiamiehestä.

Pykälän *2 momenttia* muutettaisiin siten, että sen mukaan eduskunta valitsisi rahaston hallintoneuvostoon vaalikauden ensimmäisillä valtiopäivillä 13—17 jäsentä. Hallintoneuvoston jäsenmäärä kasvaisi. Poliittisten voimasuhteiden mukaisesti parlamentaarinen edustus voitaisiin tasapuolisesti turvata pienemmälläkin hallintoneuvoston jäsenmäärällä. Jäseniä voitaisiin kuitenkin valita enintään 17. Jäseniä valittaessa eduskunta voisi kiinnittää huomiota myös esimerkiksi tulevaisuusorientoituneeseen, elinkeino- ja talouselämään, yhteiskunnallisiin ilmiöihin, oppimiseen ja rahaston toimintasuunnitteluun liittyvään osaamiseen. Eduskunta päättäisi kussakin valintatilanteessa, millaisia seikkoja se haluaa painottaa valinnassa.

Pykälän uuden *3 momentin* mukaan hallintoneuvoston jäsenten toimikausi alkaisi vaalin toimitamisesta ja päättyisi, kun seuraava vaali toimitetaan. Hallintoneuvosto valitsisi keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Uuden *4 momentin* mukaan jäsenten valinnassa noudatettaisiin eduskunnan vaalisääntöä (250/2000). Jos rahaston hallintoneuvoston paikka vapautuisi vaalikauden kuluessa, tällöin toimitettaisiin eduskunnan vaalisäännön 13 §:n mukainen täydennysvaali, ellei puhemiesneuvosto katso täydennysvaalia tarpeettomaksi toimielimen jäljellä olevan toimikauden lyhyiden tai muun sellaisen syyn vuoksi.

8 a §. Pykälä on uusi ja siinä säädettäisiin hallintoneuvoston jäsenten palkkioista. Pykälän *1 momentin* mukaan hallintoneuvoston jäsenen palkkio olisi sidottu kansanedustajan palkkion lakiperusteiseen määräytymiseen. Hallintoneuvoston jäsenelle maksettaisiin 1/15 kansanedustajan vuotuisesta palkkiosta kaikkine määrävuosikorotuksineen. Myös Suomen Pankin pankkivaltuutettujen ja KELAn valtuutettujen palkkiot määräytyvät kansanedustajan palkkion pohjalta.

Pykälän *2 momentin* mukaan hallintoneuvoston puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle maksettaisiin vuotuiset palkkiot, joiden suuruus olisi puheenjohtajalle puolet ja varapuheenjohtajalle viidesosa hallintoneuvoston jäsenen vuotuisesta palkkiosta. Vuotuisesta palkkiosta maksettaisiin kuukausittain kahdestoistaosa.

Pykälän *3 momentin* mukaan hallintoneuvoston jäsenelle maksettaisiin kultakin kokoukselta kokouspalkkiota kolmasosa kuukausipalkkiosta.

Pykälän *4 momentin* mukaan hallintoneuvosto päättäisi sihteerin palkkiosta.

Pykälän *5 momentin* mukaan hallintoneuvoston jäsenten palkkiot ja muut hallintoneuvoston toiminnasta aiheutuvat kustannukset suoritettaisiin rahaston varoista.

9 §. Pykälässä säädetään hallintoneuvoston tehtävistä. Pykälän *1 kohdan* mukaan yliasiamiehen valitsee ja vapauttaa hallintoneuvosto. Ehdotetun muutoksen mukaan valinta ja vapauttaminen tehtäisiin hallituksen esityksestä. Tällä täsmennyksellä pyritään selkeyttämään hallituksen ja yliasiamiehen tehtävänjakoa vallitsevien hyvien hallintomallien mukaisesti.

Pykälän 4 kohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että hallintoneuvosto vahvistaisi vuosittain talous- ja toimintasuunnitelman seuraavalle neljälle vuodelle. Nykyinen kuuden vuoden aikajänne on käytännössä osoittautunut liian pitkäksi.

Pykälän 8 kohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että hallintoneuvosto päättäisi hallituksen esityksestä myöntää vastuuvapauden yliasiamiehelle. Myös tämä muutos pohjautuisi hallituksen ja yliasiamiehen keskinäisen aseman selkiennyttämiseen.

10 §. Pykälässä säädetään hallituksen kokoonpanosta ja nimeämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan hallituksessa olisi vähintään viisi ja enintään seitsemän jäsentä. Jäseniä valittaessa tulisi kiinnittää huomiota rahaston toimintasuunnittelun edellyttämään osaamiseen. Hallintoneuvosto vahvistaisi lain 9 §:n 3 ja 4 kohtien mukaisesti vuosittain rahaston talous- ja toimintasuunnitelman ja talous- ja toimintasuunnitelman edellä mainitun muutosehdotuksen mukaisesti seuraavalle neljälle vuodelle. Toimintasuunnitelmien yhteydessä tarkentuvat rahaston toiminnan painopistealueet. Enintään kolmen hallituksen jäsenen tulisi edustaa ministeriöitä, joiden toimialoille toiminnan painopistealueet pääosin kuuluvat.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan valtioneuvoston yleisistunto tekisi valtiovarainministeriön esittelystä rahaston hallintoneuvostolle esityksen ministeriöiden edustajista Sitran hallituksen jäseniksi. Valinnassa painottuisi rahaston toimintasuunnitelman mukainen ministeriöiden toimiala. Näin turvattaisiin rahaston keskeisiin hankkeisiin liittyvä kulloinkin tarvittavan hallinnonalan tietämyksen saaminen hallituksen käyttöön.

11 §. Pykälässä säädetään hallituksen tehtävistä ja toiminnasta. Voimassa olevan pykälän 1 momentissa hallituksen tehtäväksi on säädetty rahaston toiminnan johto. Tätä ehdotetaan nyt tarkennettavaksi säätämällä hallituksen tehtäväksi huolehtia rahaston hallinnosta ja rahaston toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Esitys tarkentaa hallituksen tehtäviä nykyisten organisaatiosäännösten edellyttämällä tavalla.

Pykälän muutettavaksi ehdotettavassa 2 momentissa säädettäisiin hallituksen kokouksen koollekutsumisesta ja päätösvaltaisuudesta sekä asioiden ratkaisemisesta. Hallitus kokoontuisi puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta. Kun hallituksessa olisi lakiehdotuksen 10 §:n mukaan vähintään viisi ja enintään seitsemän jäsentä, olisi se päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtaja ja vähintään puolet muista valituista jäsenistä on paikalla. Määrää laskettaessa esteellisten jäsenten ei katsota olevan paikalla. Asiat ratkaistaan yksinkertaisella ääntenemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

Pykälän 3 momentti säilyisi ennallaan ja hallituksen toimikausi olisi edelleen kaksi vuotta.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan uutta säännöstä hallituksen oikeudesta yksittäistapauksessa tehdä päätös yliasiamiehen tehtäviin kuuluvassa asiassa. Tämän poikkeuksellisen menettelymahdollisuuden tarkoituksena on korostaa hallituksen esimiesasemaa yliasiamieheen nähden.

12 §. Pykälässä säädetään yliasiamiehen tehtävistä ja toiminnasta. Pykälän 1 momentti tehtävien sisällöstä säilyisi ennallaan.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan yliasiamiehellä on oikeus olla läsnä hallituksen kokouksessa ja käyttää siellä puhevaltaa. Tämä säännös on tarpeen sen vuoksi, että yliasiamies ei enää olisi hallituksen jäsen.

2 Riippuvuus muista esityksistä

Ehdotetun lainmuutoksen on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti, kuin eduskunnan puhe-
miesneuvoston ehdotuksena annettavat eduskunnan työjärjestyksen (40/2000) 13 §:n ja edus-
kunnan pankkivaltuutettujen johtosäännön (252/2000) 3 §:n muutokset.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020. Lakiin sisältyy siirtymäsään-
nös. Tämän lain voimaantultua eduskunta valitsisi uuden hallintoneuvoston ja yliasiamies lak-
kaksi olemasta hallituksen jäsen. Yliasiamiehellä olisi oikeus olla läsnä hallituksen kokouksessa
ja käyttää siellä puhevaltaa. Nykyinen hallitus jatkaisi enintään vuoden 2020 loppuun. Lain 10
ja 11 §:ää sovellettaisiin hallituksen valintaan, kokoonpanoon, tehtäviin, päätöksentekoon ja
toimikauteen vuodesta 2020 valittaessa seuraavaa hallitusta. Lain 12 §:n 2 momenttia yliasia-
miehen läsnäolo- ja puheoikeudesta hallituksen kokouksessa sovellettaisiin tämän lain voi-
maantultua.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun lain (717/1990) 8 §, 9 §:n 1, 4 ja 8 kohta sekä 10—12 §, sellaisina kuin niistä ovat 8 § osaksi laissa 1252/1999 ja 10 § laissa 1366/2018, sekä lisätään lakiin uusi 8 a § seuraavasti:

8 §

Rahaston hallintoa hoitavat hallintoneuvosto, hallitus ja yliasiamies.
Hallintoneuvostossa on vähintään 13 ja enintään 17 jäsentä.
Hallintoneuvoston jäsenet valitsee eduskunta vaalikauden ensimmäisillä valtiopäivillä. Heidän toimensa alkaa niin pian kuin vaali on toimitettu ja kestää seuraavan hallintoneuvoston jäsenten vaalin toimittamiseen.

Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

8 a §

Hallintoneuvoston jäsen saa vuotuisen palkkion, joka on viidestoistaosa edustajanpalkkiosta annetun lain (328/1947) mukaan kansanedustajalle kulloinkin suoritettavasta vuotuisesta palkkiosta kaikkine määrävuosikorotuksineen.

Lisäksi hallintoneuvoston puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle maksetaan vuotuiset palkkiot, joiden suuruus on puheenjohtajalle puolet ja varapuheenjohtajalle viidesosa hallintoneuvoston jäsenen vuotuisesta palkkiosta. Vuotuisesta palkkiosta maksetaan kuukausittain kahdestoistaosa.

Hallintoneuvoston jäsenelle maksetaan kultakin kokoukselta kokouspalkkiota kolmasosa kuukausipalkkiosta.

Hallintoneuvosto päättää sihteerin palkkiosta.

Hallintoneuvoston jäsenten palkkiot ja muut hallintoneuvoston toiminnasta aiheutuvat kustannukset suoritetaan rahaston varoista.

9 §

Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa rahaston hallintoa ja päättää toiminnan periaatteista. Hallintoneuvoston on erityisesti:

1) valittava ja vapautettava hallituksen puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja muut jäsenet sekä hallituksen esityksestä yliasiamies sekä määrättävä heidän palkkionsa ja palkkaetunsa;

4) vahvistettava vuosittain talous- ja toimintasuunnitelma seuraavalle neljälle vuodelle;

8) päätettävä vastuuvapaudesta hallituksen jäsenille ja hallituksen esityksestä yliasiamiehelle;

10 §

Hallituksessa on vähintään viisi ja enintään seitsemän jäsentä. Hallituksen jäseniksi on valittava rahaston toimintasuunnittelun edellyttämää asiantuntemusta edustavia henkilöitä, joista enintään kolme edustaa ministeriöitä, joiden toimialoille hallituksessa käsiteltävät asiat pääosin kuuluvat.

Valtioneuvoston yleisistunto tekee valtiovarainministeriön esittelystä hallintoneuvostolle esityksen 1 momentissa tarkoitetuista ministeriöiden edustajista.

HE 63/2019 vp

11 §

Hallituksen tehtävänä on huolehtia rahaston hallinnosta ja rahaston toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä.

Hallitus kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta. Hallitus on päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtaja ja vähintään puolet muista valituista jäsenistä on paikalla. Asiat ratkaistaan yksinkertaisella ääntenemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

Hallituksen toimikausi on kaksi vuotta.

Hallitus voi yksittäistapauksessa tehdä päätöksen yliasiamiehen tehtäviin kuuluvassa asiassa.

12 §

Yliasiamiehen tehtävänä on hoitaa rahaston hallintoa sekä kehittää rahaston toimintaa hallintoneuvoston ja hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti.

Yliasiamiehellä on oikeus olla läsnä hallituksen kokouksessa ja käyttää siellä puhevaltaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Eduskunta valitsee uuden hallintoneuvoston tämän lain voimaantultua. Nykyinen hallitus jatkaa enintään vuoden 2020 loppuun. Lain 10 ja 11 §:ää sovelletaan uuden hallituksen valintaan, kokoonpanoon, tehtäviin, päätöksentekoon ja toimikauteen lain voimaantultua. Lain 12 §:n 2 momenttia yliasiamiehen läsnäolo- ja puheoikeudesta hallituksen kokouksessa sovelletaan tämän lain voimaantultua.

Helsingissä 24 päivänä lokakuuta 2019

Pääministeri

Antti Rinne

Valtiovarainministeri Mika Lintilä

Laki

Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun lain (717/1990) 8 §, 9 §:n 1, 4 ja 8 kohta sekä 10—12 §, sellaisina kuin niistä ovat 8 § osaksi laissa 1252/1999 ja 10 § laissa 1366/2018, sekä *lisätään* lakiin uusi 8 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

8 §

Rahaston hallintoa hoitavat hallintoneuvosto, hallitus ja yliasiamies.

Hallintoneuvostoon kuuluvat eduskunnan asettamat pankkivaltuutetut. Hallintoneuvoston puheenjohtajana toimii pankkivaltuuston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajana pankkivaltuuston varapuheenjohtaja. Hallintoneuvoston jäsenten palkkiot määrää valtiovarainministeriö.

Ehdotus

8 §

Rahaston hallintoa hoitavat hallintoneuvosto, hallitus ja yliasiamies.

Hallintoneuvostossa on vähintään 13 ja enintään 17 jäsentä.

Hallintoneuvoston jäsenet valitsee eduskunta vaalikauden ensimmäisillä valtiopäivillä. Heidän toimensa alkaa niin pian kuin vaali on toimitettu ja kestää seuraavan hallintoneuvoston jäsenten vaalin toimittamiseen.

Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

8 a §

Hallintoneuvoston jäsen saa vuotuisen palkkion, joka on viidestoistaosa edustajanpalkkiosta annetun lain (328/1947) mukaan kansanedustajalle kulloinkin suoritettavasta vuotuisesta palkkiosta kaikkine määrävuosikorotuksineen.

Lisäksi hallintoneuvoston puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle maksetaan vuotuiset palkkiot, joiden suuruus on puheenjohtajalle puolet ja varapuheenjohtajalle viidesosa hallintoneuvoston jäsenen vuotuisesta palkkiosta. Vuotuisesta palkkiosta maksetaan kuukausittain kahdestoistaosa.

Hallintoneuvoston jäsenelle maksetaan kultakin kokoukselta kokouspalkkiota kolmasosa kuukausipalkkiosta.

Hallintoneuvosto päättää sihteerin palkkiosta.

Hallintoneuvoston jäsenten palkkiot ja muut hallintoneuvoston toiminnasta aiheutuvat kustannukset suoritetaan rahaston varoista.

Voimassa oleva laki

9 §

Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa rahaston hallintoa ja päättää toiminnan periaatteista. Hallintoneuvoston on erityisesti:

1) valittava ja vapautettava hallituksen puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja muut jäsenet sekä yliasiamies sekä määrättävä heidän palkkionsa ja palkkaetunsa;

4) vahvistettava vuosittain talous- ja toimintasuunnitelma seuraavalle kuudelle vuodelle;

8) päätettävä vastuuvapaudesta hallituksen jäsenille ja yliasiamiehelle;

10 §

Hallitukseen kuuluu kuusi jäsentä. Valtiovarainministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön tulee olla edustettuina hallituksessa. Yliasiamies on hallituksen jäsen.

11 §

Hallituksen tehtävänä on rahaston toiminnan johto.

Hallitus kokoontuu puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan kutsusta. Hallitus on päätösvaltainen kokouksen puheenjohtajan ja kahden muun jäsenen ollessa saapuvilla. Asiat ratkaistaan yksinkertaisella ääntenemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

Hallituksen toimikausi on kaksi vuotta.

Ehdotus

9 §

Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa rahaston hallintoa ja päättää toiminnan periaatteista. Hallintoneuvoston on erityisesti:

1) valittava ja vapautettava hallituksen puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja muut jäsenet sekä *hallituksen esityksestä* yliasiamies sekä määrättävä heidän palkkionsa ja palkkaetunsa;

4) vahvistettava vuosittain talous- ja toimintasuunnitelma seuraavalle *neljälle* vuodelle;

8) päätettävä vastuuvapaudesta hallituksen jäsenille ja *hallituksen esityksestä* yliasiamiehelle;

10 §

Hallituksessa on vähintään viisi ja enintään seitsemän jäsentä. Hallituksen jäseniksi on valittava rahaston toimintasuunnittelun edellyttämää asiantuntemusta edustavia henkilöitä, joista enintään kolme edustaa ministeriöitä, joiden toimialoille hallituksessa käsiteltävät asiat pääosin kuuluvat.

Valtioneuvoston yleisistunto tekee valtiovarainministeriön esittelystä hallintoneuvostolle esityksen 1 momentissa tarkoitetuista ministeriöiden edustajista.

11 §

Hallituksen tehtävänä on *huolehtia rahaston hallinnosta ja rahaston toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä.*

Hallitus kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta. Hallitus on päätösvaltainen, *kun kokouksen puheenjohtaja ja vähintään puolet muista valituista jäsenistä on paikalla.* Asiat ratkaistaan yksinkertaisella ääntenemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

Hallituksen toimikausi on kaksi vuotta.

Hallitus voi yksittäistapauksessa tehdä päätöksen yliasiamiehen tehtäviin kuuluvassa asiassa.

HE 63/2019 vp

Voimassa oleva laki

12 §

Yliasiamiehen tehtävänä on hoitaa rahaston hallintoa sekä kehittää rahaston toimintaa hallintoneuvoston ja hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti.

Ehdotus

12 §

Yliasiamiehen tehtävänä on hoitaa rahaston hallintoa sekä kehittää rahaston toimintaa hallintoneuvoston ja hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti.

Yliasiamiehellä on oikeus olla läsnä hallituksen kokouksessa ja käyttää siellä puhevaltaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Eduskunta valitsee uuden hallintoneuvoston tämän lain voimaantultua. Nykyinen hallitus jatkaa enintään vuoden 2020 loppuun. Lain 10 ja 11 §:ää sovelletaan uuden hallituksen valintaan, kokoonpanoon, tehtäviin, päätöksentekoon ja toimikauteen lain voimaantultua. Lain 12 §:n 2 momenttia yliasiamiehen läsnäolo- ja puheoikeudesta hallituksen kokouksessa sovelletaan tämän lain voimaantultua.
